
Poslední seminář! Kognitivní přístup(y) k uměleckým textům

Konzultace v kavárně Městské knihovny! 22.05.06 a 23.05.06 od 11.00 do 13.30

Přehled přístupů

1. R. Tsur, *Toward a Theory of Cognitive Poetics*, 1992.

2. Americký kontext (KL: konceptuální metafora, parabola/příběh/vyprávění, mentální prostory/blending)
M. Turner, *Death Is the Mother of Beauty*, 1987

G. Lakoff and M. Turner, *More Than Cool Reason: A Field Guide to Poetic Metaphor*, 1989

M. Turner, *Reading Minds*, 1991

M. Turner, *The Literary Mind*, 1996

"Poetic thought uses the mechanisms of everyday thought, but it extends them, elaborates them, and combines them in ways that go beyond the ordinary." (Lakoff and Turner 1989)

3. Evropský kontext (americký kontext + Tsur + "tradiční" přístupy k uměleckým textům)

P. Stockwell, *Cognitive Poetics: An Introduction*, 2002

"This book is about reading literature. We can read literature any time we want to, but when we want to think about what we are doing when we read, then we are not simply reading, but are engaged in a science of reading." (Stockwell 2002)

> "radical reevaluation of the whole process of literary activity"

> "revolutionize literary criticism"

> "a new science of literature and reading"

Kdo kritizuje kognitivistický přístup?

S. Gross, "Cognitive Readings; or, The Disappearance of Literature in Mind", 1997

H. Adler and S. Gross, "Adjusting the Frame: Comments on Cognitivism and Literature", 2002

D. Danaher, "Cognitive Poetics and Literariness", 2006 (forthcoming)

cognition is the figure, not the ground; literature disappears in the mind; reduction of literature into a set of simpler terms (relabeling): literature as manifestation of certain cognitive principles

"The Jasmine Lightness of the Moon" (William Carlos Williams)

• Lakoff and Turner, *More Than Cool Reason*, 1989

• konvenční konceptuální metafory:

- ŽIVOT (SMRT) JE CESTA: metaforické výrazy?

- Orientační metafory: výrazy?

- ZNÁT JE VIDĚT: výrazy?; VIDĚNÍ JE DOTYK: "She ran her eyes over the page of the book"

- TVAR JE (DYNAMICKÝ) POHYB: "The road runs on for a kilometer and then divides"/"the roof slopes downward"

- POTÍŽE JSOU BŘEMENA: "Tížily ji finanční problémy"; "Tíží mě to na duši"; "s těžkým srdcem"

- (NE)PERFEKTNÍ JE (NE)PRAVIDELNÝ: výrazy?

• konvenční metonymie:

- BUDOVA JE ZAŘÍZENÍ: výrazy?

• "metaphorical extension/elaboration" (extenze/elaborace):

- "In the middle of life's road, / I found myself in a dark wood" (Dante)

• "new metaphors/image metaphors": "mapping of one concrete, specific image onto another; one-shot metaphor"

- "My horse with a mane [hřívá] made of short rainbows" (Navajo)

• "image-schema metaphors": "mapping of general image-schematic structure"

- CESTA, SÍLA, ROVNOVÁHA, SPOJENÍ...

• "metaphorical combination/coherence (compression)" (kombinace/koherence [slisování?]): "a composition of several basic metaphors in one image; a complex metaphorical image"

"žák"/"lightness"/"observe": dva výklady a dvě "globální metaforické interpretace"

(a) žák = mladý básník: WCW radí mladému básníkovi, jak se má dívat na scénu (jak pozorovat, čeho si všimnout a jak to pochopit z básnického hlediska); *světlost*

(b) žák = učedník: WCW radí, jak učedník má chápat spirituálnost a duchovnost; *lehkost*

Analýza básně

- Extenze / elaborace
- Metaforické obrazy ("image metaphors")
- Představová schémata
- Metaforické kombinace / metaforická koherence

Na závěru: literárněvědná analýza? Co tady chybí?

"a prerequisite to any literary-critical discussion: a linguistic and rhetorical analysis of the role of metaphor in the way we understand a poem"

Další zdroje:

- <<http://www.ucl.ac.uk/~ucp010/coglit/>>: seznam literatury
- <markturner.org>: Turnerova webová stránka
- J. Trávníček, "Doslov" ke knize M. Turnera, *Literární myslí*.

Metafora / Kognitivní gramatika: Co dál?

1. Český jazykový obraz světa.
2. Emoce v češtině.
3. Publicistické texty: metafora v (politickém) myšlení.
4. Gestikulace.
5. Kognitivní přístup k uměleckým textům.
6. FD ("force dynamics") v češtině: modalita?
7. "Pozicionnyje" predikáty v češtině: *stát, ležet, sedět*.
8. *Pravda a lež* v češtině.
9. Sémantika českých pádů: detaily, kontrasty.
10. Sémantika českých předpon.
11. Strukturalismus — generativismus — kognitivismus.
12. Vid v češtině z hlediska KG.